

Johannes Riis' tale i anledning af sin 70-årsfødselsdag

Taler

Johannes Riis
Tidl. Litterær Direktør for
Gyldendal

Dato

18. januar 2020

Sted

Brede Spisehus

Kære familie, kære venner

For en halv snes dage siden blev jeg ringet op af en journalist, som gerne ville interviewe mig i anledning af min forestående fødselsdag, og vi talte om bøger og tv og skærme og telefoner, og hvad man ellers taler om i vore dage.

Jeg havde selvfølgelig aftalt med journalisten, at jeg skulle have interviewet til gennemsyn, og det fik jeg. Under interviewet var jeg bl.a. kommet til at sige, at vi ikke havde fjernsyn på min fødegård på Mors, men at jeg havde set tv hos min faster og onkel, der boede i nærheden. Det virkede åbenbart vældig inspirerende på journalisten, det fik ham i hvert fald til at spinde en ende om, at jeg for at se fjernsyn var cyklet to kilometer ned ad grusvejen til min faster, som havde et gammelt Telefunken stående i sin stue.

Jeg kunne imidlertid orientere journalisten om, at i min barndom var asfalten nået til Mors, og at min faster og onkels fjernsyn ikke var et ramponeret Telefunken, det var et fabriksnyt Philips; det var jo faktisk først midt i halvtredserne, fjernsynet for alvor begyndte at vinde indpas, så der fandtes ikke rigtig noget, der hed gamle fjernsyn på den tid, ikke engang på Mors.

Hvorfor fortæller jeg den historie? Hvad vil jeg sige med den?

Jo, jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige til alle dem, der i tidens løb har udtrykt deres undren over, at man forholdsvis ubesværet kan bevæge sig fra Mors i halvtredserne til København i halvfjerdsere - jeg vil med andre ord gerne korrigere nogle forestillinger om livet på landet for 60-70 år siden.

Vi havde fx asfalterede veje på Mors, der fandtes skoler, herunder et fremragende gymnasium; i Nykøbing var der tre boghandler, hvor man kunne købe bøger; der var også et bibliotek med dygtige og engagerede bibliotekarer; vi havde træk og slip, min mor kunne dække op med sølvtøj og musselmalet porcelæn, og Salmonsens Konversationsleksikon stod i reolen med sine 26 bind, det havde min far fået i konfirmationsgave. Både min mor og min far kunne store dele af Højskolesangbogen udenad; min mor vidste ikke meget om klassisk musik, men hun elskede fx "Eine kleine Nachtmusik", og der findes dokumentation for, at såvel mine forældre som mine bedsteforældre og oldeforældre kunne både læse og skrive - og nu vil jeg gerne læse et uddrag af en tekst, min far skrev den 30. januar 1950, altså godt et par uger, efter at jeg var kommet til verden. Min far havde gået syv år i skole, om sommeren kun hver anden dag, alligevel kunne han meddele sig, som følger, til sine tidligere højskolekammerater i den vandrebog, de havde etableret, da de holdt op på skolen. Min far skrev sådan her:

"Den altoverskyggende Begivenhed i denne Tid er for mit Vedkommende, at vi har faaet en Søn. Begivenheden fandt Sted den 12. Januar, og siden har der ikke været megen Ro i Lejren, idet Naboer, Venner og Frænder i stort Tal indfinder sig for at tage Fænomenet i Øjesyn. Drengen kom ca. tre Uger for tidligt, saa han var ikke nogen Kæmpe, men han trives godt og er rask og i fin Orden, saa der skal nok blive en Forkarl af ham."

Som I kan høre, blev der stillet store forventninger til den førstefødte. Til min fars sorg og undren blev de aldrig indfriet; jeg blev aldrig forkarl. Min far kunne sikkert også være blevet meget andet end bonde; det var tiden bare ikke til, og jeg ved ikke, om han overhovedet havde ønsker i den retning. Men alt, hvad han skrev med sin fyldepen i den vandrebog, levede op til enhver dansklærers drøm. Ordforrådet er stort, håndskriften både fast og læselig, punktummer og kommaer står, hvor de skal, der er ingen stavfejl, endsige subjektiver, der bliver skrevet med lille, og min far kunne uden besvær holde rede på, hvornår "skulle", "kunne" og "ville" var infinitiv, hvornår præteritum.

Min mor sang for os børn og læste højt for os. Hun skrev også godt, om end hendes tegnsætning ikke levede helt op til min fars standard. Hun skrev breve til mig, mens jeg læste i Aarhus, og da jeg som attenårig skulle fejre jul hos en familie i England, fik jeg et flere sider langt brev fra hende, som jeg har endnu. Efter en lang arbejdsdag på gården havde hun kl. halv to om natten sat sidste

punktum i en præcis og detaljeret beskrivelse af dagene op til jul, af alle de forberedelser, hun havde gjort, af familiemedlemmer, af juleindkøb, besøg hos naboerne osv. Det var som at være der selv.

Jo, der er langt fra Mors til København, men for mit vedkommende ikke nær så langt, som mange måske går og tror. Der er meget længere den anden vej.

Jeg har været heldig at blive født i en tid, hvor det var muligt at skifte miljø. Det er ingen selvfølge, og den sociale mobilitet var større i tresserne, end den er nu. Det har været mit held. Det har kun været godt for både landbruget og mig, at vore veje skiltes; men jeg har haft grund til at være glad for den ballast, jeg har med fra mit hjem og fra min familie, ikke mindst min førnævnte faster skylder jeg en stor tak. Fra min nordvestjyske ballast må jeg også nævne den stolte tradition for mange børn og store familier. Jeg har elsket mit job, møderne med forfatterne, arbejdet med manuskripterne, samværet med alle medarbejderne, især i redaktionen, men også på tværs af afdelingerne i huset. Gyldendal haft fyldt meget i mit liv, og jeg ved, at der findes dem, som mener, at min life/work balance indimellem har været rigelig langt fra det ideelle; men jeg har også haft det held, at Vita på trods af diverse, hvad skal jeg kalde det, udfordringer er blevet hos mig og sørget for, at familien fik sit. Hun har derudover fundet tid til at tage del i mit professionelle liv, og vi har levet længe nok til at se vore sønner og deres koner komme godt i vej og til at opleve en flok børnebørn vokse op og udvikle sig til små, mere og mere selvstændige personligheder. Slægt skal følge slægters gang. At være vidne til et er uden sammenligning den største glæde ved at blive ældre.

Og ældre, det er jeg blevet. Halvfjerds. Halvfjerds år. Støvets år, hedder det. Peter Seeberg sagde, at fra da af er hver dag en foræring. Det er nu ikke noget, jeg har tænkt mig at rende rundt og spekulere over til daglig, for foreløbig går det jo egentlig udmærket, bevægeapparatet og kredsløbet fungerer, og en operation for grå stær gør underværker. Det er da godt nok irriterende, at det er blevet moderne at tale så lavt og utydeligt, at det af og til kan være svært at høre, hvad folk siger; men det må man jo leve med; der er endda nogle, der siger, at der kan gøres noget ved det.

Og hermed vil jeg gerne på både Vitas og egne vegne ønske jer alle sammen hjertelig velkommen til Brede. Jeg er glad for, at så mange har haft tid og lyst til at komme. Jeg er glad for at se jer alle sammen.

Skål, alle sammen, kære familie og alle gode venner, og velkommen.

Kilde

Ukendt

Tags

Festtale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/johannes-riis-tale-i-anledning-af-sin-70-arsfodselsdag>